

TEADUS- JA ARENDUSNÕUKOGU ISTUNGI PROTOKOLL nr 33

Tallinnas 22. oktoobril 2003. a.

Algus 10.00, lõpp 12.05

Juhataja: Juhan Parts

Protokollija: Kristi Hakkaja

Võtsid osa TAN-i liikmed: Jaak Aaviksoo, Meelis Atonen, Andres Keevallik, Toivo Maimets, Juhan Parts, Aatto Prihti, Mart Saarma, Veiko Sepp, Nils Otto Taube, Taavi Veskimägi

Teised osalejad: Kristi Hakkaja, Kristjan Haller, Kitty Kubo, Raul Malmstein, Marek Tiits, Rein Vaikmäe, Tex Vertmann, Anu Varvik, Andrus Viirg

KAVANDATUD PÄEVAKORD:

1. Päevakorra kinnitamine
2. 15. augustil 2003 toimunud eelmise koosoleku protokoll – *kinnitamiseks*
3. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonipoliitika alased olulisemad tegevused 2004. aastal strateegia Teadmistepõhine Eesti elluviimisel ning panustamisel *Eesti Edu 2014* protsessi – *peaminister Juhan Parts*
4. Ülevaade Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tegevusest teadmiste- ja tehnoloogiamahukate välisinvesteeringute hankimisel – *majandus- ja kommunikatsiooniminister Meelis Atonen*
5. Kohal algatatud küsimused
 - Riiklike programmide projektide heakskiitmine – *haridus- ja teadusminister Toivo Maimets*

1. Päevakorra kinnitamine

Peaminister küsib, kas päevakava osas on mingeid ettepanekuid?

T. Maimets küsib, et kas päevakavas on kohal algatatud küsimustena ka riiklike programmide projektide heakskiitmine?

Peaminister kinnitab, et päevakorra järgi on need praegu sees.

ARENDUS- JA TEADUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

1. Kinnitada Teadus- ja Arendusnõukogu 22. oktoobri 2003 istungiks esitatud päevakord.

2. 15. augustil 2003 toimunud eelmise koosoleku protokoll kinnitamine

M. Tiits ütleb, et sekretariaadile pole protokoll osas mingeid täiendusi laekunud.

ARENDSUS- JA TEADUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

2. Kinnitada Teadus- ja Arendusnõukogu 15. augustil 2003 toimunud eelmise istungi protokoll.

3. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonipoliitika alased olulisemad tegevused 2004. aastal strateegia Teadmistepõhine Eesti elluviimisel ning panustamisel *Eesti Edu 2014* protsessi

Peaminister kirjeldab sissejuhatuseks hetkeolukorda. Arutatud on võimalikku Eesti Edu protsessi käivitamist. Eelmisel TANi istungil kiideti see põhimõtteliselt heaks. Korra arutati seda ka valitsuskabinetis ning otsustati, et see jäetakse praegu ideekavandi staatusesse. Hiljemalt käesoleva aasta lõpus oleks vaja tulla veelkord selle ideekavandi läbivaatamise juurde tagasi ka tekstiliselt. Eesmärgiks pole seatud antud dokumenti eraldi strateegiaks või suureks dokumendiks arendada. Lihtsalt alusdokumendina on see paindlikum.

Teiseks lõi valitsus ühe ministrite komisjoni – riigi konkurentsivõime edendamise ministrite komisjoni. See ministrite komisjon ei ole veel käivitunud, see loodi alles 2 nädalat tagasi ja toimub alles käivitamisprotsess. Ministrite komisjon on mõeldud vaid tööorganina, aga ka selles osas ettevalmistustöö käib. Kui suurt rolli antud komisjon hakkab mängima valitsuse erinevate tegevuste lihtsustamisel, otsuste ettevalmistamisel, ministriumite töö komponeerimisel, näitab tulevik.

Valitsuse juurde on tööle asunud valitsuse Arendusnõunik Raul Malmstein, kes seni töötas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis. Ta on siin eelkõige selleks, et tugevdada inimkoosseisu. Ka tema roll on käivitamise järgus.

Valitsuse tasandil on praegu seatud ülesandeks Eesti Edu 2014 aasta protsessi aluseks võttes tegeleda lähema 1-2 kuu jooksul võtmeprobleemide kaardistamisega nende edutegurite lõikes, mis on EE2014 dokumendis kirja pandud. Neid ei tohiks võtta väga palju ja kõike korraga, vaid neist olulisemaid. Tänapäevane kolmas päevakorrapunkt puudutabki ühte edutegurit. TANi esimeseks ülesandeks ongi nõustada valitsust teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonipoliitika valdkonnas. Selle päevakorrapunkti arutelu aluseks on välja pakutud üks esialgne dokument, kus on kaardistatud võimalikud lahendamist vajavad küsimused. Siin neljal lehel lisatud ettepanekud tulid TANi alakomisjonidest, mis eelmise TANi koosoleku otsuse järgi pidid läbi viima arutelusid ja nimetama olulisemad probleemid ja vajadusel määratlema ka täpsemad suunad, millele peaks keskenduma. Täna võiks selle paketi läbi käia ja vajadusel teemasid juurde genereerida, pidades silmas, et räägitakse valdkonnast, mis puudutab teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonipoliitikat.

Peaminister teeb ettepaneku, et arutelu toimuks üsna vabas vormis, aga mugavuse mõttes võiks liikuda edasi ette pandud punktide A, B, C jne kaudu. Juurde võib genereerida teemasid, mida esialgu pole hõlmatud. Kõik väljaütlemised oleksid teretulnud, need pannakse kirja ja töötatakse läbi ning nendest oleks kasu valitsuse tegevusplaani koostamisel ja ka muude tegevuste paika panemisel. Mida täpsemalt suudetakse siinkohal sõnastada lahendamist vajavaid küsimusi, mida täpsemalt

suudab TAN anda suuniseid tegevuskavale, seda rohkem on sellest abi valitsusel, tulevikus ministeeriumitel jne.

Üksikpunktide järgi liikumisel palub peaminister härra Malmsteini neid ükshaaval kommenteerida. Nii võiks teha ringi peale kõikidele punktidele.

R. Malmstein selgitab et, algideed tulid allkomisjonidest, seejärel need struktureeriti ja toodi välja mõningad lahendamist vajavad küsimused, mis on esitatud ettepanekute vormis. Sinna on TANi liikmetel võimalik teha oma ettepanekuid või tõmmata maha, mis tundub olevat ebaoluline.

A. Eesti T&AI strateegia Teadmistepõhine Eesti kontseptsiooni ja elluviimise senise käigu analüüs ning ettepanekud Vabariigi Valitsusele, strateegia koostamine aastani 2010.

Punkt A käsitleb meie strateegilist alusdokumenti Teadmistepõhine Eesti ning see on siia lisatud kahel põhjusel. Esiteks on koalitsioonileppes üks punkt, milles räägitakse selle strateegia natuke modifitseeritud kava väljatöötamisest aastani 2010. See näitab poliitiliselt väljendatud tahet. Teiseks on antud dokument 2 aastat vana ja ei vaja seega ilmselt sisulist ümbertegemist, küll aga mõningaid täpsustusi, mis on viimase 2 aasta jooksul olemasolevate meetmete rakendamisest, saadud kogemustest tekkinud. Välja on pakutud sellised punktid nagu:

- laiema innovatsioonikäsitluse mõiste, et oleks tegemist eelkõige ühiskonda läbiva innovatsiooniga, et selline lähenemine oleks paremini ka strateegiasse integreeritud
- selgemini tuleks välja töötada lähenemine, kuidas võtmevaldkondades valdkondlikke strateegiaid tekitada, mis nende olemus on ja kuidas edasi minna
- selgemini sidustada Eesti tegevused Euroopa tegevustega
- kindlasti on vaja koostöös Rahandusministeeriumiga üritada laiema eelarvestrateegia või ajahorisondi pikendamise raames panna paika potentsiaalne indikatsioon ka valdkonna võimaliku rahastamise osas.

Need on märksõnad, mis said algettepanekute põhjal kokku pandud.

Härra Malmstein juhib tähelepanu ka sellele, et esitatud kuupäevad on väga indikatiivsed ja palub neid mitte võtta väga siduvatena. Igat teemat tuleb kindlasti valitsuskomisjonis enne valitsuse tööplaani lülitamist arutada. Esimeses etapis oleks vaja täpsustada lähteülesanne kahe ministeeriumi ja Teaduste Akadeemia koostöös, kuidas see strateegia võiks täpsemalt redigeeritud saada. See tuleks võimaluse korral esitada ka TANi koosseisule ja ka ministrite komisjonile, mis hakkab nende küsimustega siis rohkem tegelema. Järgmise aasta jooksul võiks siis välja töötada need redaktsioonilised muutused.

Härra Malmstein palub TANi liikmetel esitada küsimusi, kommentaare, ettepanekuid.

T. Maimets soovib antud punkti kommenteerida samuti, nagu härra Engelbrecht oma kirjalikus kommentaaris on küsinud. Kas meil on praegusel hetkel vaja uut versiooni Teadmistepõhisest Eestist või on meil tegelikult vaja selle rakendamise tegevuskava? Härra Engelbrecht väidab, et puudu on jäänud pigem tegevuskavast. Üks dokument

oleks formuleeritud Riigikogu otsusena, teise puhul piisaks Vabariigi Valitsuse otsusest. Mida TAN arvab, et kumba teed mööda on hetkel mõtet minna?

R. Malmstein ütleb kommentaariks, et ta ei tahaks 100% nõustuda. Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi poole pealt märgib härra Malmstein, et MKM-is on seda kava justkui selgelt rakendatud. Läbi Tehnoloogiaagentuuri on rakendatud ka strateegias ettenähtud programme. Selles kontekstis ei näe MKM, et oleks vaja teha mingit revolutsiooni. Küll aga ei olda rahul võtmevaldkondade väljaarendamise küsimusega, mida see sisuliselt tähendab ja mis on ikkagi võtmevaldkondade programmid. Teadmine selles osas on vahepeal oluliselt edasi läinud, aga kuidas seda ikkagi sisuliselt teha. Härra Malmstein leiab, et oluline pole nii väga see, kas otsustama peaks Riigikogu või Valitsus, ehkki rakenduspoole pealt see muidugi on võti. Iseenesest võiks kogu raamistikku natuke kohendada. Seda ei tuleks üle tähtsustada, aga see dokument võiks siiski anda suhteliselt selged suunised, kuhupoole edasi liikuda. Härra Malmstein palub proua K. Kubo seda küsimust MKMi seisukohalt veel täpsustada.

K. Kubo märgib, et aastapõhised tegevuskavad on juba viimased 2 aastat ka TANis heaks kiidetud, valitsuses need pole küll käinud. Strateegia või raamistiku pikendamise vajadus tekib mingil hetkel ikka, et kas raamistik aastani 2010 jääb samaks Teadmistepõhise Eestiga või tahetakse kogemuste põhjal midagi muuta.

R. Malmstein märgib omalt poolt samuti, et pole vaja mitte uut strateegiat, vaid olemasolevat on vaja natuke täpsustada. See on üks võimalus, see on üks teema, mis on välja käidud.

Peaminister küsib, et kas punkt olemasoleva Teadmistepõhise Eesti tegevuskavade ülevaatamise osas tuleks vähemalt ära märgistada? See on üks härra Engelbrechti kirja ja härra Maimetsa küsimuse pidemoment.

R. Malmstein lisab, et siinkohal väljatoodud punktid ongi see tegevuskava, mida tuleks teha. Strateegia on kõige üldisem küsimus, teised on konkreetsemad tegevuspunktid.

J. Aaviksoo märgib esmalt, et praegu arutlusel olevad punktid on üks kõige tõsisemaid dokumente, mida TANi koosseis aastate jooksul arutanud on. Selle koostajad väärivad igal juhul kiitust. Kui punkti A küsimuses võtta arvesse neid retsensioone, mis Teadmistepõhise Eesti suhtes on saanud ja mis viitavad selle teatavale laialivalgavusele, siis sellest võib teha järelduse, et Teadmistepõhise Eesti töötlemisel oleks vaja minna konkreetsemaks ja funktsionaalsemaks. Võib-olla oleks mõistlik jõupingutused kontsentreerida just selles suunas ja kui mõne aja pärast osutub vajalikuks uue versiooniga parlamenti minna, siis võib ka seda teha, aga esialgu peaks keskenduma konkretiseerimisele. Mitte ainult MKMi, vaid tegelikult kõikide asjaomaste ministeeriumite lõikes.

Peaminister märgib, et seega me mööname, et tegevuskavad on jäänud siiski suhteliselt märkamatuks, kuigi neid erinevate tegevuste lõikes on kasutatud. Kui me veendume, et Teadmistepõhist Eestit tuleks uuendada järgmise aasta teiseks pooleks, siis tuleb esitada selgem ja konkreetsem nõue. TAN peaks näitama eeskuju ja

loobuma üldistest dokumentidest, mida konkreetsem ja mida rohkem on poliitilisi valikuid, seda mõjusam see protsess on.

N. Taube tuleb tagasi ühe asja juurde, mida härra Engelbrecht käsitles oma kirja punktis C. Ta räägib sellest, kuidas Nokia tegi ettepaneku ehitada Eestisse üks labor. TANi liikmed ei teadnud sellest, kui see 2 aastat tagasi toimus. Oleks väga kasulik käia üle need põhjused, miks Nokia seda lõpuks ei teinud. Härra Taube möönab, et ta ei usu tegelikult neid väiteid, et Eestis pole piisavalt tööjõudu heade laborite püstitamiseks. Härra Maimetsaga koostöös labori püstitamine osutus väga tõhusaks ja kulud jäid madalaks. Tuleks vaadata neid põhjuseid, miks Nokia siia ei tulnud. See on rohkem lisamärkuse mõttes.

A. Keevallik kommenteerib üldisemalt, et teadus, arendustegevus ja innovatsioon hakkavad saama ühtset süsteemset lähenemist. Viimasel ajal peab tööpoolest tunnistama, et on tehtud edusamme ja hakkab tekkima ühtne pilt. Sõltumatult professor Aaviksoost soovib härra Keevallik samuti kiita kõnealust lühikest dokumenti, kus on esmakordselt niisuguseid probleemitõstatusi, mida varem pole tehtud ja mis räägivad sellest, et lähenemise kvaliteet on paranemas.

Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni probleemide osas väidab härra Keevallik endiselt ja on sellest ka palju kirjutanud, et senini pole ikka veel arutatud seda, kuidas Eesti teadus on fokuseeritud riigi vajadustele. Riik annab raha, aga ei analüüsi ega küsi, kuidas seda raha kasutatakse. Kui esitada TKNi juhile, Teaduste Akadeemia presidendile küsimus, kas on tehtud ka mingit analüüsi, kuidas need summad jagunevad erinevat teadusvaldkondade vahel, siis ta vastab, et see neid ei huvitagi ja et niisugust analüüsi ei ole. Seda analüüsi tuleb aga teha ja see saab olema võtmeküsimus. Kui me tahame minna üle teadmispõhisele majandusele, siis tuleb huvituda sellest, milline on väljund riigi jaoks. Siin on vaja mingis mõttes paradigma muutust praktilisemate ja rakenduslikumate suundade poole. Selle koha pealt peaksime TANis väga selgelt oma seisukohti esitama ja kujundama. Siin peaks TAN võtma ka aktiivsema rolli, et niisuguseid teemasid arutataks. Siiani pole niisuguseid teemasid TANis kahetsusväärset arutatud. Härra Keevallik möönab, et need teemad on antud dokumenti õnneks sisse kirjutatud.

Peaminister küsib formuleeringu osas, et kas see võiks minna punkt B alla. Rõhk on siis sellel, et:

- 1) tuleb läbi mõelda, et teadusele raha jagamine ei oleks anonüümne ja ilma väljundit küsimata;
- 2) raha jagamisel tuleb arvestada ka seniseid tulemusi.

T. Maimets märgib, et härra Keevalliku ettepanek puudutab punkt B 4. alapunkti ja küsib, et kas sellest formuleeringust piisab või tuleks midagi täpsemat sisse panna?

A. Keevallik nõustub, et sellest piisab ja et osa teisi punkte katab ka seda teemat. Härra Keevallik lisab, et erinevalt mõningatest teistest arvamustest pole ta veendunud, et TKNi töötamise printsiip ja raha jagamise kriteeriumid on siiani olnud ainuõiged ning et sellel teemal tuleks ka mõtteid vahetada. Härra Keevallik märgib, et ta suhtub pigem väga kriitiliselt sellesse, mis senini on toimunud.

Peaminister märgib, et TKNi raha jagamise printsiip käib ilmselt T&AI baas- ja projektipõhise finantseerimise märksõna alla. Peaminister teeb ettepaneku liikuda edasi **punkti B** juurde ja palub härra Malmsteini kommentaare sellele punktile.

B. Eesti T&AI finantseerimissüsteemi täiustamine selle tulemuslikkuse ja pайдlikkuse suurendamiseks.

R. Malmstein ütleb, et punkti B all on eelkõige mõeldud, et üheks võtmeküsimuseks on see, kuidas riigi piiratud ressursse ehk raha ja inimesi võimalikult efektiivselt kasutada. HTM tellis käesoleva aasta alguses rahvusvahelise evaluatsiooni, mis tehti PRESTi poolt ning juunikuisel TANi koosolekul tehti selle evaluatsiooni tulemustest ka lühike ülevaade. Kindlasti võib sellesse evaluatsiooni mitmeti suhtuda, aga selles on eelkõige välja toodud tervikliku ja süsteemse lähenemise põhimõtte vajadus. Seega tuleks aluseks võtta antud evaluatsioon ning HTM võiks nende ettepanekute osas teha omapoolse seisukohavõtu, kuidas seda evaluatsiooni saaks ja peaks kasutama edasiste tegevuste planeerimisel.

Kui vaadata punkti B all esitatud lahendamist vajavaid küsimusi:

- baas- ja projektipõhine finantseerimine on akadeemilise infrastruktuuri seisukohalt ja üldiselt teaduse rahastamise printsiipide seisukohalt täna veel vastuseta küsimus;
- kindlasti tuleb üle vaadata ka EASi finantseerimisinstrumendid - mitte, et need valed oleksid, aga jätkuvalt tuleks täpsustada nende toimimise fookust; alati tuleb instrumente üritada paremini fokuseerida lähtuvalt nende rakendamisest tulnud tagasisidest;
- muude rakendusmehhanismide all on meil mõningad T&A rahad, mis lähevad praegu läbi Põllumajandusministeeriumi ja ilmselt ka läbi Kaitseministeeriumi; oleks vaja tekitada terviklikum ja ühtne lähenemine riigi ressursi kasutamisest. Läbi TANi tekiks selge nägemus, kuidas ja mismoodi edasi minna ning mis tulemust selle raha eest soovitakse saada. See on üks võtmeteema kogu teadus- ja arendustegevuse töös.

T. Maimets nõustub härra Malmsteinigaga, et tõepoolest tuleks kõikide ministeeriumite all olevate teadusrahade kasutamist ja efektiivsust ühtede parameetrite järgi vaadata. See on oluline mõte. Härra Maimets möönab, et ei ole hetkel ise selles osas jõudnud kaugemale ministritega rääkimisest. Ilmselt on sellest vähe.

PRESTi tulemuste analüüs praegu HTMIs aktiivselt käib ning kevadeks on plaanis tulla selle alusel välja ka oluliste muudatustega Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadusesse. Härra Maimets palub härra R. Vaikmäel seda punkti kommenteerida.

R. Vaikmäe märgib, et HTM tegeleb selle analüüsiga ning tegelikult on juba hakatud seda arutama ka asjasse puutuvate institutsioonidega (nt. Tehnikaülikooli nõukogul toimus laiendatud istung, kus seda teemat arutati). See kõik toimub töö korras. Tõenäoliselt 2004. aasta I kvartalis tuleb ministeerium välja ettepanekutega, et need jõuaksid seadusesse ja et 2005. aasta eelarve koostamisel saaks juba arvestada valmistatavate muudatustega.

T. Veskimägi märgib, et kui vaadata riigieelarve ja rahastamise poole pealt kogu teaduskulude dünaamikat eelarves erinevatel aastatel kui ka tervikuna teadus- ja

arendustegevuse finantseerimist, siis üks võtmekoht on täna see, et vaadates Euroopa Liidu finantsprojektsiooni 2013. aastani, tuleb jälgida, et Eesti suudaks oma vajadused ja võimalused keskpikas eelarvestrateegias tegelikult kokku viia.

Riigieelarveliste kulude seisukohalt: vaatamata sellele, et praegu ollakse oma teadus- ja arendustegevuse kulude osas SKPst teadus- ja arendustegevuse strateegias määratletud piirist allpool, on probleem laiemalt ka selles, milleks neid rahasid kasutatakse. Meil on pikk loetelu, kuhu rahad institutsionaalselt lähevad, aga mis on tegelikult nende numbrite taga: millised on kulutuste eesmärgid, tegelikud tegevused. Teine pool põhjusest, miks me oleme teadus- ja arendusstrateegias määratud rahastamismäärast allpool, on see, et erasektori investeeringud teadus- ja arendustegevusse on väga minimaalsed, peaaegu olematud. Sellest lähtuvalt tuleks neid ressursse, mida sellesse valdkonda kui läbilöögisektorisse investeerida plaanitakse komplekssemalt vaadata: kui palju riigieelarve raha haagib kaasa täiendavaid vahendeid, olgu need siis välisabi või erasektori investeeringud. Selles mõttes võiks TANi tegevuse üheks võtmeks olla koordineatsioon. Praegu on umbes 20 nimetust institutsioone, mille alt tehakse teadus- ja arendustegevuse kulutusi, aga nende numbrite taga olevaid tegevusi tuleks koordineeritult vaadata, anda neile üks ja selge eesmärk.

J. Aaviksoo lisab, et kui innovatsioon on laialivalguvam termin, siis teadus- ja arendustegevuse osas saab öelda, et täna on Eestis sellest umbes 70% ühel või teisel moel seotud ülikoolidega. Sellepärast peaks selle materjaliga tegelema hakkavate institutsioonide loetellu lisama ministeeriumite ja Teaduste Akadeemia kõrval ka ülikoolid, sest vastasel korral ei hakka see tööle.

Järgmises punktis tuleb juttu inimressursist, aga inimressurss on finantseerimise problemaatikast välja jäetud. Härra Aaviksoo teeb ettepaneku lisada finantseerimise teema alapunktiks doktoriõppe ja doktorikraadi jätkuõppe finantseerimise problemaatika. See on inimressursiga seoses lahendamist vajav küsimus, mis ei ole praegu kõige efektiivsemalt lahendatud.

V. Sepp kommenteerib ettevõtjate poole pealt, miks ettevõtjate poolt teadus- ja arendustegevusse ja innovatsiooni tehtavad investeeringud on nii mikroskoopilised. Selle¹ protsessi lihtsustamine peaks olema eesmärk omaette. Kui ettevõtja teeb valiku, kas tegeleda tänase tegevusega või investeerida homsesse, siis see homsesse investeerimine ei tohiks olla nii keeruline. See võiks olla ettepanek ka EASile. EASi jaoks võiks olla eesmärk omaette, olla Euroopa bürokraatiaga võrreldes kiirem ja lihtsam kanal, mille kaudu grantide või osaline innovatsiooni finantseerimine teostuks.

Peaminister palub härra Seppa täpsustada, mida tuleks konkreetselt lihtsustada.

V. Sepp selgitab, et lihtsustada tuleks protsessi ennast. Kui me näeme, et on lisaks Eesti rahadele on võimalust kasutada ka Euroopa raha, siis tuleks see protsess kohalikule ettevõtjale oluliselt lihtsamaks teha. EAS peaks tegelema konsultatiivse müügitööga ettevõtjate suunas, et EAS ei oleks raha küsimise koht, vaid et see raha leiaks tee ettevõtjani kiiresti ja oluliselt lihtsamalt kui Euroopa bürokraatias ringeldes.

¹ V. Sepp peab silmas teadus- ja arendusprojektidele riigipoolse kaasfinantseerimise taotlemist. (sekr.)

Eesti ettevõtja, eriti just väikese ja keskmise suurusega ettevõtete osas on võime bürookraatiaga tegeleda suhteliselt väike. Sageli otsustatakse juba algfaasis, et sellesse pandav energia ei tasu ennast ära ja jäetakse projektitaotlus tegemata.

J. Aaviksoo teeb ettepaneku, et EASi finantseerimisinstrumentide alapunkti juurde võiks lisada Kaubandus-Tööstuskoja aktiivse kaasamise, kuna nendel on ülevaade ja ettevõtluskogemus.

T. Veskimägi küsib ettevõtjate esindajate käest, et kui analüüsida riigipoolsete investeeringute osas, kas ettevõtjad on teadvustanud investeerimise vajadust sellesse valdkonda? Pigem jääb mulje, et ettevõtted pole väga teadvustanud vajadust homsesse vaadata.

V. Sepp kommenteerib seda küsimust oma ettevõtte kogemusest, ehkki Ericsson pole selles osas võib olla kõige parem näide. Ericsson ise pole eriti EASi poolt pakutavaid instrumente kasutanud, aga Ericssoni partnerfirmadel nõ. kerginnovatsiooni kihis on suhteliselt keeruline saada finantseerimist tulevikku vaatavatele projektidele. Aja ja energia võrdluses on lihtsamaid meetodeid raha saamiseks. Ettevõtjad ei saa võimendumsmomenti nendest instrumentidest kätte.

See, kas ettevõtjatele on üldse teada Eesti riigi poolt pakutavad innovatsiooni toetuse vahendid, on puhas müügitöö küsimus ja sõltub sellest, kui palju on EAS nähtav kogu ühiskonnas ja kui palju aktiivset müüki ettevõtjate poole tehakse nende võimaluste osas. Iga Eesti ettevõtte on enda jaoks ilmselt selle küsimuse esitanud ja ka vastanud sellele ning see vastus on, et pigem tegeleme tänaste asjadega ja et pole musklit selleks, et ise investeerida ning finantside juurdetoomise protsess on liiga pikaajaline ja keeruline.

Peaminister võtab punkti B nende kommentaaridega kokku ja lisab ühe märkuse tegevuskava kohta. Ilmselgelt tuleb see tegevuskava täpsemalt lahti planeerida ning TANi rolli silmas pidades ka loogilisemalt reastada. PRESTi analüüs peaks tunduvalt varem olema TANi laual, hiljemalt esimese kvartali alguses. Ei saa seadust ootama jääda ja siis kui seadus tuleb, siis leida, et see üldse ei kõlba. Lahendamist vajavaid küsimusi ja finantseerimismehhanisme on ju väga erinevaid. Detailsemal tasemel ei tasu aga praegu hakata konkreetsest planeerimisest rääkima, see jääb töö korras ministeeriumite ja teiste osapoolte vahel lahendada.

A. Keevallik küsib, et miks PRESTi aruande analüüsiga venitatakse, miks see lükatakse järgmise aasta esimesse kvartalisse? Kui kõik analüüsid võtavad pool aastat või aasta aega, siis pole neist enam tolku.

R. Vaikmäe kommenteerib, et esimene kvartal sai välja pakutud koos konkreetsete ettepanekutega seadustesse ning seadusparanduste sisseviimine on natuke aeganõudev protsess. Töö analüüsi kallal on ka praegu käimas, tulemustega läheb aga veel aega.

Peaminister märgib, et HTM peaks mõtlema, et detsembrikuu TANi koosolekule oleksid toodud ikkagi võimalikud ettepanekud, mida hakataks panema seaduste, määruste jmt keelde. Neid peaks siis TANis sisuliselt detsembris arutama.

C. Strateegia väljatöötamine teadus- ja tehnoloogiamahukate välisinvesteeringute ligimeelitamiseks.

R. Malmstein märgib, et see küsimus on korduvalt üles kerkinud ja järgmises päevakorrapunktis on ka selle kohta ettekanne. Härra Malmstein teeb ettepaneku liita, punkti C arutamine ja järgmise päevakorrapunkti all tuleva ettekandega.

Küsimus on tõstatatud selle nurga alt, et kuigi Eesti on olnud suhteliselt edukas välisinvesteeringute kaasamisel *per capita* suhtes, aga samas on meil suhteliselt vähe otseseid investeeringuid tehnoloogiamahukatesse sektoritesse. Meie jaoks on see aga võti tulevikku, kui me tahame võtmevaldkondi enda jaoks välja arendada. Selleks tuleb omada tööstuslikku potentsiaali. Täna tööd välisinvesteeringute kaasamisel tuleks paremini sidustada meie vajadustega tehnoloogia arendamise valdkonnas. Selle raames tuleks välja töötada selged tegevused ning see ülesanne peaks jääma Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile koostöös EASiga, kellel on kuni tänase päevani praktiline rakenduskogemus. Härra Malmstein pakub välja, et võiks vast enne anda ülevaate sellest, milline on hetkeseis (järgmine päevakorrapunkt) ja siis minna arutelu juurde.

J. Aaviksoo soovib märkida ära 2 asja, mida võiks ka pärast sellele punktile lisada:

- 1) tasuks uurida sihikindlalt mõningate riikide kogemust, kes on väga efektiivsed olnud (nt. Iirimaa; Costa Rica tegeles Inteli investeeringutega riiklikul tasandil mitu aastat; Malaisia otsis tehnoloogiasektorisse väga energiliselt investeeringuid). Tuleks uurida, millised riiklikke instrumente nad on kasutanud.
- 2) teine ettepanek on natuke laiemas kontekstiga. Kui TANi käesolev koosseis sai kokku kutsutud siis oli nii Laari kui Kallase eesistumisel veel kavatsus korraldada Eesti TANi ja täpselt samadel põhimõtetel kokkupandud Soome TANi ühisistung. TAN võiks niisuguse kava võimalikkust kaaluda. Sellest ideest oli peaministrite tasemel juttu ka poolteist aastat tagasi. Arvestades Soome majanduse osakaalu meie välisinvesteeringutes võiks tehnoloogiamahukate välisinvesteeringute küsimus olla üheks arutlusteemaks. Siis oleks meil väga konkreetne ja esinduslikul tasemel läbiviidud arutelu.

D. Riskikapitali programmi väljatöötamine ja käivitamine.

R. Malmstein märgib, et see teema on olnud suhteliselt pikalt päevakorral läbi erinevate valitsuste. Praegu on seis selline, et on selge soov välja töötada riskikapitali programm, mis sisaldab ühelt poolt nõ. pehmeid tegevusi, mis on toetavad tegevused seoses teadlikkuse tõstmisega ja ka kõik muud toetavad meetmed. Need on täna kas ühel või teisel moel EASis olemas või tuleks neid meetmeid selles kontekstis mingil määral kohandada.

Teine küsimus, mis on veidi tehnilisem ja raskem, puudutab seda, et kuidas riik peaks vahetult sekkuma – kas läbi fondide fondi või mingi muu instrumendi kaudu ning kuidas oleks võimalik selline skeem praktiliselt paika panna?

MKM on tellinud välisekspertiisi Zernike Group'ilt, mis on Eestis varem teinud koostööd ka Tartu Ülikooliga teatavate innovatsiooniteemade lahendamisel. Nende ülesanne on lähima 2 nädala jooksul panna lauale 3 põhimõttelist töö varianti, mida TANi innovatsioonikomisjoni juurde moodustatud töörühm, mis seda riskikapitali

projekti veab, peaks läbi analüüsima. Zernike tahaks lähiajal kutsuda kokku ka ühe ümarlaua oma esialgsete tulemuste tutvustamiseks ja ajurünnaku läbiviimiseks. Kui need 3 valikut on ära kristalliseerunud, siis võik see ka mingil moel valitsusse tulla, et see otsus kuidagi ära raamistada. Peale seda viiakse ilmselt selle aasta jooksul ka nende programmelementide lihvimine. Töö on üsna lõppjärgus. Kõige kriitilisem küsimus on see, kuidas vahetu sekkumine võiks toimuda, mis printsiibil ja kes võiksid olla kaasfinantseerijad. Seda on tehniliselt võimalik kaasfinantseerida ka Euroopa Liidu struktuurivahendite rahadest – meede 8 alt, juba käesoleval programmeerimis-perioodil. Otsustada tuleb ainult, kuidas seda tehniliselt teostada, kuna väga põhjalikult tuleb analüüsida erinevaid riske ja seda, kuidas väikese turu juures seda instrumenti niimoodi käivitada, et see hakkaks võimalikult efektiivselt tööle.

K. Kubo märgib, et 7. november on tähtaeg, kus esitatakse need 3 varianti. Kui on konsensus olemas selles osas, mida neist kolmest variandist teha võiks, siis on planeeritud Zernike Group'iga koos välja töötada ettepanekud, kuidas konkreetselt võiks valitud varianti rakendada.

R. Malmstein lisab, et üldjoontes oli kavas, et kui programm valmis saab, siis võiks see minna struktuurifondidest kaasrahastamisele. Kuna tegemist on riigiabi skeemiga, siis läheb veel pool aastat ka loa taotlemise peale. Programm käivituks seega aastal 2005.

A. Prihti ütleb üldkommentaariks, et praegused valitsuse plaanid on üsna head, nagu on ka maksupoliitika. Härra Prihti soovib rõhutada, et olulised on kiired otsused ja täpsemad tegevuskavad.

Näiteks, kui püütakse meelitada riiki välisettevõtteid, siis on väga oluliseks teguriks kvalifitseeritud tööjõud. Mida see tähendab? Helsingi ja Soome kogemused on näidanud, et selleks on vaja häid ingliskeelseid koole, aga ka kultuurilist tegevust, sest kvalifitseeritud tööjõuga tulevad kaasa nende perekonnad. Sellised asjad, nagu kas lapsed saavad minna heasse kooli, on nende jaoks otsuste langetamisel väga olulised. Need on väga praktilised küsimused ja nende suhtes peab olema tõsiselt hea tegevusplaan.

Riskikapitali fondi puhul on Eesti kindlasti võimeline saama Euroopa rahasid. Näiteks püüab Loode-Venemaa fond just praegu leida Saksamaalt ja Suurbritanniast 160 miljonit eurot riskikapitali fondi jaoks. Eesti peaks juba praegu olema väga aktiivne, kuna just praegu on tekkimas väga palju teisi konkureerivaid riskikapitali fonde.

Eelmisel nädalal külastasid Soome innovatsioonisüsteemi juhid ja partnerid Soome Akadeemiast, TEKESest, SITRAst jne. Lõuna-Koread ja Taivani, kus on väga huvitav innovatsioonipoliitika. Nad kasutavad ikka veel oma viisaastakuplaane. Iga viie aasta tagant valivad nad peale pikki arutelusid mõned olulised valdkonnad (nt. praegu on Lõuna-Korea valinud enda huvi keskmesse e-kaubanduse, meelelahutusäri). Seejärel viie aasta pärast vahetatakse sihtvaldkondi. Nad on seda teinud juba mõnda aega. See on erinev sellest, mida meie teeme. Taivanis on sarnane süsteem ning nemad on enda huvi keskmesse praegu valinud hotellimajanduse, logistika, turismi ja keskkonnatööstuse. Loomulikult pole neil piisavalt raha kõigi valdkondade jaoks. Sellepärast langetavad nad raskeid otsuseid ja võtavad suuri riske, sest kui sa langetad otsuse panna kogu oma raha teatud valdkondadesse, siis võtad suure riski. Soomes see nii ei

käi. Aga need on mõned ideed, mida võiks samuti kaaluda ja mõelda, millised võiksid olla need valdkonnad, mida võiks Eestis arendada.

Üheks suurepäraseks näiteks ülikoolide arendamise kohta on Vietnam, sest akadeemilise hariduse turg kasvab tänapäeval väga kiiresti. Hiina, India ja teised kasvavad nii kiiresti, et nende endi ülikoolisüsteem on võimetu kogu nõudlust rahuldama. Seega peavad nad minema USA-sse ja Suurbritanniasse ning nad maksavad selle eest väga palju raha. Algselt Austraaliast pärineva idee alusel on Vietnamis püsti pandud kõrgetasemelised rahvusvahelised ülikoolid ning praegu teevad nad selles vallas head äri. Neil on professoreid USA-st, Londonist ja mujalt, ent see on USA ja teiste riikidega võrreldes väga odav. Euroopas on umbes sama laadi olukord. Soome on peaaegu ainus riik, mis suudab rahuldada oma ettevõtete vajadusi. Skandinaavias üldiselt ei suudeta taolist nõudlust rahuldada ning Eesti võiks olla õige koht Euroopa kõrgetasemeliste ärikõrgkoolide jt. jaoks. See on hea võimalus ja suur äri ning Euroopas kasvab see turg kiiresti.

Need on kõik vaid ideed. Samas pole nende realiseerimiseks vaja liiga palju raha, vaid peamiselt häid ideid ja üle-euroopalist võrgustikku. Võib-olla peaksite oma tegevusplaanide koostamisel nende peale mõtlema, kui püüate uusi lahendusi leida. Aeg on praegu väga kallis!

N. Taube toetab tugevalt härra Prihti seisukohti. Samas tuleks olla väga ettevaatlik selles osas, et ei tohi uskuda, et ettevõtted tekivad sellepärast, et me käsime neil seda teha. Henry Ford ei loonud oma autot mitte sellepärast, et keegi Washingtonis ütles talle, et ta peaks seda tegema. Ettevõtete teke sõltub reaalsest ettevõtjast, kes otsustab seda ise teha, mitte kellestki, kes talle raha annab. See sõltub inimesest, kes on midagi leiutanud või kellel on mingi perspektiivikas idee selle arendamiseks. Amazon.com'i lõi inimene, kellel on energiat ja innukust... Peamine on just sellist aktiivsust julgustada, mida Eesti näiteks oma maksusüsteemiga ka teeb.

Härra Taube on aga väga skeptiline selles suhtes, et Eestis oleks võimalik luua edukat riskikapitali fondi. Põhimõtteliselt sõltub riskikapital sellest, kas leitakse kedagi, kellele aktsiaid müüa. Enne on vaja tekitada järelturg, et tekiks ka esmasturg ning järelturgu siin veel pole. Järelturg peab olema piisavalt suur. Eesti praegust situatsiooni vaadates on näha, et siin on 4-5 ettevõtet, mis on väga edukad ja rahvusvahelise kogemusega. Sellest edasi on olukord aga ebarealistlik. Kõik sõltub sellest kliimast, mida te siia tekitada püüate. Sellepärast on väga hea mõte tõhusast koolitusest. Siia ärikooli rajamise kulud oleksid võrdlemisi madalad.

J. Aaviksoo lisab riskikapitali osas, et Eesti on väga väikese turuga ning riskikapitali kõige tõsisem probleem, kus peitub võib-olla isegi lootusetu pudelikael, on riski-investeeringute hindamise kompetents. Seal on vaja hinnata väga erinevaid tehnoloogiasid ning selleks on vaja nii finantskompetentsi kui tehnoloogilist kompetentsi investeerija või panga poolt. Sellepärast tuleks riskikapitali osas rõhuda eelkõige rahvusvahelisele koostööle, juba olemasolevate riskikapitali fondide tegevuse laiendamisele Eestisse. Siis saaks lahendada 2 probleemi korraga: esiteks ei peaks võtma Eesti turult riskialdist raha, mida siin ei ole ülearu palju ning teiseks saaks Eesti kompetentsi riski hindamise osas. Härra Aaviksoo jääb rahvusliku riskikapitali süsteemi suhtes skeptiliseks, sest see on liiga pisikene. Aastas on vaid üksikuid projekte.

T. Maimets kommenteerib Eestis välismaalastele hariduse pakkumise punkti. See on väga oluline aspekt 2 põhjusel. Esiteks on teada, et juba praegu on Tallinnas enam kui 300 last, kelle emakeeleks pole ei eesti ega vene keel. Nad räägivad kodus kümneid erinevaid keeli. Tallinnas see juba on üheks haridusalaseks probleemiks. Teiseks on see oluline just tänase koosoleku kontekstis, sest see näitab, kui oluline on üldhariduse küsimus teadus- ja arendustegevuse jaoks. Seega ei tohiks neid küsimusi ära unustada.

M. Saarma rõhutab samuti härra Prihti poolt esitatud teist ettepanekut. Tuleks kasutada võimalust, et Rootsi ja Soome praeguses olukorras on seal rahvusvahelise eraülikooli loomine on peaaegu võimatu. Selleks ei saada rahvuslikku konsensust. Eestil oleks praegu šanss luua Tartu Ülikooli, Tehnikaülikooli juurde – kuna nagunii on seal maksulisi üliõpilasi – täiesti selge strateegia hakata kõrgel tasemel välja koolitama inimesi. Algul võiks võib-olla võtta mõned kindlad alad. See on nišš, mida võiks praegu kogu Skandinaavia eest täita. Riik võiks panna natuke seemneraha. Sellega saavutaks mitu asja: esiteks saaks siia tuua suurepäraseid välisprofessoreid, kohe hakkaks tulema välisüliõpilasi, tekiks atraktiivsus. Kui mõtelda, miks Tartu Ülikooli oli möödunud sajandil ja ülemöödunud sajandi lõpus nii heal tasemel – sellepärast, et ta oli rahvusvaheline ja olid mõistlikud töötajad. See on sügav mõte ja Vietnam oli hea näide.

A. Keevallik lisab, et Tehnikaülikool startis sel aastal 3 täiesti ingliskeelse õppekavaga ning ollakse teel sinnapoole. Samas konsulteerides aga ka teiste ülikoolidega, oleks vaja HTMi tuge, et neid asju normaalselt üles ehitada. Mõte on tõesti selles, et tuua väljastpoolt väljapaistvaid professoreid ja üliõpilasi kokku. Seega on härra Prihti poolt esmakordselt väljatoodud idee väga teretulnud. Ülikoolid üksi aga ei suuda seda küllalt paindlikult lahendada. Siin on palju probleeme, seoses migratsiooniametiga jne. On teatud raskusi, millest tuleks üle saada, et nii kaugele jõuda.

Peaminister küsib, millise punkti alla tuleks fikseerida ülikoolide rahvusvahelistumise toetamine? Millise punkti alla ja kuidas peaks seda siin käsitlema, et see saaks kirja?

R. Malmstein teeb ettepaneku, et sellest võiks teha eraldi alapunkti inimressursi alla. See haakub paljude teemadega ning rahvusvahelistumine inimkapitali kontekstis on ka EE2014 ideekavandisse väga selgelt ja tugevalt sisse kirjutatud, siis võib seda käsitleda käesolevast diskussioonist väljakerkinud eraldi tugevama teemana, millele oleks vaja ka selgemat tegevuskava.

Peaminister märgib, et see läheb siis punkti E alla “ülikoolide rahvusvahelistumise toetamine”, mis tuli TANi ideena. Peaminister palub härra Malmsteinil võtta riskikapitali teema kokku. Siin oli üheks punktiks Zernike Group'i uuring. Teiseks olid TANi liikmete poolt väga skeptilised väljaütlemised.

R. Malmstein märgib, et see on ühiskondlikult väga tundlik teema. Ühiskondlik ootus on väga kõrge, et tuleb mingi riskikapital. Seda räägitakse väga erinevate nurkade alt. Teistpidi turu väiksus ja kõik sellega seonduvad probleemid on kindlasti väga olulised. Sisuline programmi rõhuasetus on kõikvõimalikel toetavatel tegevustel. Kas üldse ja mis moel sekkumine toimub – ja see kindlasti ei saa olla väga mahukas – on otsustamise küsimus, siis kui need asjad on väga põhjalikult läbi kaalutud. Zernike

Group selleks palgatud ongi, et ta peaks kõik need asjad väga põhjalikult läbi kaaluma.

E. Riikliku koolitustellimuse vastavus soovitatavatele struktuursetele muutustele majanduses ja kraadiõppe efektiivsuse tõstmine.

Peaminister esitab küsimuse punkti ettevalmistajale, kes ilmselt on põhiliselt HTMist. See punkt on väga kitsalt sõnastatud. Valitsuskabinet on arutanud kutsehariduse struktuurset probleemi ja selles osas töö käib. Küsimus on nüüd, et kas siia punkti peaks haarama ka kutsehariduse? Teine küsimus on rektoritele, et kas kõrghariduse teema ei ole mitte liiga kitsas?

T. Maimets märgib, et riiklik koolitustellimus katab ära nii kõrghariduse kui ka kutsehariduse. Kutseharidus ei valmista küll ette teadlasi, aga tõstab ettevõtete innovatsioonivõimekust inseneride pakkumise abil. Koolitustellimus on ühine ning seda peab nii vaatama, et see on mõeldud kutse-, rakendus-, kõrgharidusele ja ülikoolidele.

A. Keevallik küsib Haridus- ja teadusministrilt lühidalt hinnangut praegusele olukorrale ja kuidas edasi minna.

T. Maimets märgib, et kutseharidusega seoses istuti koos üle-eelmisel valitsuskabinetil pikka aega. Selge on see, et koolitustellimust tuleb muuta, et tänapäeva vajadustele see ei vasta. See on eelkõige kujunenud välja ajaloolisest traditsioonist eelmise sajandi lõpust ja natukese lobbitööna, mis selles vallas käinud on. Sellega töö käib ja see töö ei ole lihtne, sest mõtestatud sisendi saamine on suhteliselt raske. Komisjon on koos, kes sellega tegeleb ja muudatustega tullaakse välja juba järgmise aasta riiklikus koolitustellimuses. Samas tuleb öelda, et mingit väga suurt protsenti hariduses ühekorraga ei ole võimalik muuta.

N. Taube märgib, et härra Maimets on haridusküsimustes võib-olla veidi liiga pessimistlik. Kümme aastat tagasi polnud Eestis kusagil veel arvuteidki ja nüüd on siin noorte hulgas rohkem arvutikasutajaid kui peaaegu ükskõik, millises riigis. Neid muudatusi saab tekitada kiiremini. Me alahindame seda osa, mida on juba ära tehtud.

J. Aaviksoo leiab, et inimressurssi teaduse- ja innovatsioonipõhise ühiskonna arendamisel on peaaegu võimatu ülehinnata. Päris kindlasti ei saa seda käsitleda kitsalt doktoriõppe ettevalmistusena. Punkti E peaks seetõttu võib-olla laiemalt sõnastama 'haridussüsteemi probleemid teadmispõhise ühiskonna ülesehitamiseks'. Kasulik oleks arutada kutseharidust, rakenduskõrgharidust ja ülikooliharidust ühe laua taga. Need ei ole tänapäeva maailmas lahutatud eraldiseisvad blokid, vaid väga tihedalt integreeritud blokid. Siis saab ka selgeks, mida üks või teine sektor teeb ja mida ta teistelt ootab. Seega oleks mõistlikum see teema antud punkti üldisemalt panna.

V. Sepp märgib, et otse Tehnikaülikooli koolipingist tulnud inseneridega töötamine on näidanud, et neil pole midagi häbeneneda inseneri oskustaseme poole pealt. Nad on konkurentsivõimelised, tase on olemas ja nad vajavad muidugi spetsiaalselt alasse sisseminemist ja fokuseerimist, aga selles osas pole midagi häbeneneda. Küsimus on selles, kui palju võiks ette kujutada, et neid insenere õnnestuks rahvusvaheliselt rakendada, kui neid oleks koolipingist piisavalt tulemas. Näiteks Ericssoni

kogemusest võib öelda, et Ericsson on kasvatamas mobiilsidevõrkude planeerimise üksust 15lt 25le, mis märgib puhtalt seda, et need inimesed on kvaliteetsed ja oskavad teha oma tööd.

Täienduseks võiks siia punktile siis lisada:

- 1) Me oleme rääkinud inimeste kojutoomisest ja 1500 inimest on kirjas Eesti Edus, kes peaksid tagasi pöörduma tagasi Eestisse. Võib-olla on seda niipidi raske püstitada. Inimene, kes maksab oma maksud Eestis, kelle lapsed käivad Eestis koolis ja kes on rahvusvaheliselt aktiivne ning teeb võib-olla oma tööd näiteks Põhjamaades või kusagil mujal välismaal – kuidas luua baasi potentsiaalsetest gasitulijatest?
- 2) Riiklik koolitustellimus on täna pudelikaal, mis ei võimalda Eestisse tuua välisinvesteeringuid sisse. Tuleb uurida, kuidas saada infot selle kohta, kui palju tegelikult tööd oleks Eesti lähiümbruses. Võib ka lihtsalt kahekordistada või kolmekordistada selle inimeste hulga mitte 1 kuu lõikes, aga võib-olla 2 aasta lõikes. Selle aja jooksul suudaks Tehnikaülikool võib-olla juba oma tootlikkust suurendada selles valdkonnas. Kuidas tekitada mehhanism, mis hindaks rahvusvaheliste ettevõtete vajadust lähiümbruses ja kohalike ülikoolide võimet insenere koolitada?

M. Saarma märgib, et inimressurss on vast kõige tähtsam probleem. Muudes maades, näiteks Soomes ja Rootsis kujundatakse ülikoolide eelarve umbes niisuguse rusikaaregli järgi: 40-50% kogu ülikooli eelarvest tuleb magistrite ettevalmistamisest, 20% tuleb doktorite ettevalmistamisest, 30% tuleb teaduse kvaliteedist. Nüüd on plaanis muutus, mis tuleneb ülikooli rollist ühiskonnas, mille all mõeldakse eelkõige rakendust. See on väga selge hoob reguleerida riigi ja ülikoolide suhteid.

Kõrvvalt vaadates tundub Eesti üheks kõige valusamaks probleemiks olevat vähene doktorite arv. Paar aastat tagasi oli Science'i ajakirjas uurimus, milles näidati absoluutselt selget korrelatsiooni, et nendes maades, kus on toimunud läbimurre kõrgtehnoloogia vallas, on doktorite arv kõrgtehnoloogilistel aladel üks-üheses korrelatsioonis eduga. Kui me räägime 3 prioriteedist ja loodame seal läbi teha läbimurret, siis meil peaks seal tulema doktoreid. Selleks peab olema ressursse ja see võiks olla eelarve osa, üks-üheses vastavuses.

A. Keevallik nõustub härra Saarmaga ja lisab, et kahetsusväärset on haridus- ja teadusministri poolt kuulda, et doktorivastuvõtt kahaneb Eestis. Tõepoolest on ka meil aeg küps, et doktoreid jätkuks ka tootmisse.

Teine märkus puudutab härra Maimetsa kommentaare haridustellimusele, kus ta väitis, et muutused saavad olla väga aeglased. Härra Keevallik ei nõustu sellega. On aeg radikaalsemateks otsusteks. Tegelik olukord näitab seda, et neid otsuseid ei osata või ei taheta langetada.

T. Maimets kommenteerib doktorivastuvõtu numbreid. Eesti tellib juba mitu aastat Eesti ülikoolidelt 250 doktorantuuri lõpetajat, vastu saadakse aga 60-70 aastas. See tähendab, et ligi 200 inimese koolitus makstakse 4 aastat kinni ilma midagi vastu saamata. Doktorioppe efektiivsus on 33-34%, mis tähendab, et enamus on raisatud raha. Sedamoodi pole mõtet edasi minna. Üks konkreetne professor ei suuda üleöö

oma töö efektiivsust 3 korda tõsta. Seetõttu tuleb otsida teisi vahendeid, et Eestis oleks doktorikraadiga inimesi rohkem.

Peaminister palub härra Malmsteinil võtta kokku punktile E tehtud täiendusettepanekud, mis tuleks kirja panna ja mis võiksid olla aluseks plaani tegemisel.

R. Malmstein võtab kõik ettepanekud kokku märkusega, et tegelikult tõstatus küsimus haridussüsteemi reformist selle eri aspektides. Siinkohal ei ole mõtet kõiki detaile välja tuua. See on ilmselt üks võtmeteemasid valitsuste jaoks lähiaastatel. Härra Malmstein teeb praktilise ettepaneku, et kuna on raske öelda, mis on täpsed sammud, siis TANi liikmed ja allkomisjonid peaksid üritama defineerida kolm esimest praktilist sammu, sest kogu ülesanne ongi leida praktilised sammud, mis on vaja astuda. Detsembris võiks neid kolme sammu kokkuvõetult uuesti arutada, et kuidas saaks formuleerida 2004. aasta tegevuskava ja kes mida peaks täpselt tegema. Kõik on nõus, et midagi peaks muutma, aga alati tekib küsimus, et mida ja kuidas. See tuleks ära kaardistada ja konsolideerida.

Peaminister märgib, et lisada tuleb seega, et haridussüsteemi tuleb kunagi ka tervikuna TANis arutada ja kodutööks jääb, et mida täpselt. Praegu on töös haridusstrateegia, kutseharidus jne, aga kindlust või selgust hetkel ei ole.

F. Innovatsiooniteadlikkuse tõstmine.

Koosoleku päeva hommikul toimus nõupidamine Strateegiliste Algatuste Keskuse (SAK) nõukoguga ja leiti, et innovatsiooniteadlikkuse tõstmise programmi osas võiks SAK tulla välja konkreetsema ideekavandiga.

R. Malmstein märgib, et selle saaks ka järgmiseks TANi koosolekuks. Konkreetsema tegevuskavaga selle asja elluviimiseks esitavad Riigikantselei, vajalikud ministeeriumid ja SAKi nõukogu.

G. Eesti kõrghariduse, T&A ja innovatsiooni toetava infrastruktuuri arendamise programmi väljatöötamine ja käivitamine.

R. Malmstein märgib, et antud punkti aluseks on Vabariigi Valitsuse otsus, mille alusel moodustati valitsuskomisjon. Valitsuskomisjon peaks selle töö lõpetama käesoleva aastanumbri sees. Seetõttu on siin punktis vaid refereeritud antud komisjoni moodustamise aluseid. See komisjon peab lähiajal kokku tulema, et hinnata tehtud tööd programmdokumendi ettevalmistamise osas. See küsimus tuleb valitsusse ja valitsuskomisjon on oma tööd lõpetamas.

Peaminister märgib, et kui kellelegi pole midagi lisada, siis minnakse edasi otsuse projekti juurde. Siia tulid mõned asjad juurde. Peaminister palub härra Malmsteini kokku võtta, et mida antud otsuse projekti peaks lisama.

R. Malmstein märgib, et otsuse projekt sai sõnastatud niisugusest loogikast lähtuvalt, et TAN teeb ettepanekud valitsusele, ta ei saa valitsusele ülesandeid püstitada. Kindlasti valitsus võtab seda kui väga tõsist üleskutset. Seetõttu on ka sõnastus, et TAN teeks ettepaneku Vabariigi Valitsusele nende küsimuste osas, mida täna arutati.

Ad hoc punktina lisandub punkt 8: ülikoolide rahvusvahelistumise võimaluste kaardistamine esimesel etapil. Redaktsiooni käigus võib seda sõnastust veel üle vaadata. Ülesande püstitus oli vaadata võimalusi, mis on seotud ülikoolide rahvusvahelistumisega. Need 8 punkti oleksid suunisteks, millega valitsus võiks tegeleda järgmisel aastal. Konkreetsed punktid peaks valitsuskomisjon paika panema ja TANi informeerima, millisel moel need valitsuse tööplaani lähevad, ilmselt novembri lõpus, detsembri alguses.

Järgmiseks TAN istungiks on valitsuskomisjon korra juba kokku saanud ja on võimalik anda tagasisidet tähtaegade osas, samuti konkretiseeruvad tegevused veelgi. Otsuse projekt jääb nii, nagu see on kirja pandud ning loodetavasti leiab TAN võimaluse seda toetada, kuna see peaks peegeldama ka TANi tänast taht.

T. Maimets märgib, et arutluse all oleva dokumendi nimes on: olulisemad tegevused. Härra Maimets küsib, et kas see dokument peaks sisaldama mingeid konkreetsemaid seisukohti ka juhtimisstruktuuri kohta. Arutatud on ju mitut asja, ka TANi enda funktsiooni muutmist. Kas selle koht on antud dokumendis või tullakse detsembris eraldi selle juurde tagasi?

R. Malmstein pakub välja, et üheks võimaluseks on lisada 9. punktina: täpsustada protsessi Eesti Edu 2014 juhtimisstruktuuri. Märksõnana on üleval olnud TANi koosseisu mõningane laiendamine, arvestades uusi teemasid, mis ei ole täna TANi fookuses olnud (nt. keskkonnaküsimused, osa sotsiaalküsimusi jmt). Seda kindlasti võiks käsitleda ja siis saaks juhtimissüsteemi ka konkretiseerida.

Peaminister nõustub, et juhtimisstruktuuri täpsustamine on samuti jooksev tegevus. Selle teema juurde võiks detsembris uuesti tagasi tulla.

Peaminister tuleb tagasi härra Aaviksoo ettepaneku juurde kutse-, rakenduse- ja kõrghariduse temaatikat tervikuna käsitleda. Kuna teisi teemasid on käsitletud nii, et neile on antud mingi fookus, siis võiks sedagi ära märgistada, kasvõi nii, et HTMi haridusstrateegia tuleks üle vaadata.

R. Malmstein lisab, et detsembriks võiks tuua lauale kolm praktilist punkti ja mis oleksid konkreetsed tegevused selle raames (nt. ümarlauad, arutelud, konkreetsed otsusepunktid). Praegu on teema liiga lai ja pole kusagilt kinni hakata.

Peaminister märgib, et seega tuleb 10. punkt juurde. HTM kannab põhiraskust. Haridussüsteemi olulisemad punktid jäid praegu läbi arutamata. Praegu on olemas haridusstrateegia, mille puhul tuleks vaadata, kas see rahuldab või ei rahulda. Nagu härra Keevallik ütles, on tulnud aeg värskendada neid asju.

ARENDAUS- JA TEADUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

3. Teha Vabariigi Valitsusele lähtuvalt strateegia "Teadmistepõhine Eesti" rakendamise ja protsessi "Eesti edu 2014" eesmärkide saavutamiseks ettepaneku lülitada oma 2004.a. tööplaani järgmiste küsimuste läbitöötamine ja lahendamine (arvestades seejuures TANi liikmete poolt täiendusettepanekutega ülesandepüstitusse):

1. Strateegia "Teadmistepõhine Eesti" senise käigu analüüs ja strateegia uue redaktiooni ettevalmistamine aastani 2010;
2. Eesti T&AI finantseerimissüsteemi kaasajastamine;
3. Strateegia väljatöötamine teadus- ja tehnoloogiamahukate välisinvesteeringute kaasamiseks Eesti teaduse ja majanduse arendamiseks erilise tähelepanuga T&AI võtmevaldkondadele;
4. Riskikapitali programmi käivitamine;
5. Riikliku koolitustellimuse (sh. kraadiõppe) põhimõtete kaasajastamine tagamaks Eesti teaduse ja majanduse konkurentsivõimet T&AI võtmevaldkondades;
6. Laiapõhjalise innovatsiooniteadlikkuse programmi käivitamine;
7. Kõrgharidust, teadust ja innovatsiooni toetava infrastruktuuri programmi käivitamine vastavalt Vabariigi Valitsuse 25.02.2003 otsusele.
8. Ülikoolide rahvusvahelistumise võimaluste kaardistamine.
9. Protsessi Eesti Edu 2014 juhtimisstruktuuri täpsustamine.
10. Haridussüsteemi probleemide analüüsimine teadmispõhise ühiskonna ülesehitamise vajaduse seisukohalt.

4. Ülevaade Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tegevusest teadmiste- ja tehnoloogiamahukate välisinvesteeringute hankimisel

A. Viirg annab EASi struktuuris nõu välisinvesteeringute taotlemise teemadel.

Põhiliselt tulevad välisinvesteeringud Eestis finantsvahendusse, transporti ja kommunikatsiooni, seejärel tuleb hulgi- ja jaekaubandus. Töötlev tööstus on alles 4. kohal. Sellega Eesti tegelikult eristub teistest Kesk- ja Ida-Euroopa riikidest, kus välisinvesteeringud tulevad põhiliselt tööstusesse.

Välisinvesteeringute agentuur on eksisteerinud 1994. aastast alates. Nende aastate jooksul on leitud 3 olulist suunda, mille osas tahetakse proaktiivselt aidata kaasa investeeringute tulekul Eestisse:

1) töötlev tööstus

Eesti on ikka veel atraktiivne tootmisettevõtetele, et tuua siia oma tootmist ja teenindada siit väliregioone ja turge. Seetõttu on Soome ja Rootsi investeeringud Eestis kõige suuremad, peaaegu 70% koguinvesteeringutest. Töötlevas tööstuses on huvid:

- masinatööstus (autotööstuse allhanked)
- elektroonika ja plastikatööstus
- puidutööstus

2) teenindus ja logistika

Siin all on:

- viimasel ajal lisandunud tugiteenuste keskused (finantsteenused, IT tugiteenused jmt)
- turism
- tööstuskinnisvara ja tööstuspargid logistika osas

3) innovatiivsed tooted

Need on samad põhivaldkonnad, mis Teadmispõhises Eestis:

- infotehnoloogia

- biotehnoloogia
- materjalitehnoloogiad

Koostöös Tartu ülikooliga on aastatel 1997-2001 tehtud ka ülevaadet, miks välisinvestorid Eestisse tulevad:

- 1) Põhiliseks motiveeringuks on ikkagi olnud turg (65%). Eesti turg on loomulikult väike, aga siia tulnud tööstusettevõtted näevad Eestit osana just Põhjamaisest turust ja tegelikult ka kasvavast Venemaa turust ehk Peterburi regioonist.
- 2) Teisel kohal (18%) on efektiivsus ja tootmishinnad. Eesti on ikkagi oma hindadelt väga konkurentsivõimeline just Skandinaavia riikide suhtes.
- 3) Loodusressursid, põhiliselt puit (10%).
- 4) Viimasel kohal strateegilised varad (7%), sh, infrastruktuuri privatiseerimine ja teadmiste baas.

Teadmise ja tootmismahukate investeeringute kaasamise osas on leitud põhilised punktid, miks ja mille järgi teadmistepõhised investeeringud liiguvad:

- 1) inimesed ja nende inimeste võime teha vajalikku teadust või tööd
- 2) elukvaliteet - suuremad teaduskeskused asuvad väga rikastes riikides (nt. USA, Skandinaavia, Šveits) just seetõttu, et seal on peredele hea elukeskkond.

Eestisse on vähesed teadmismahukad investeeringud tulnud sellepärast, et on nähtud potentsiaali juba olemasolevates teaduse- ja õppeasutustes just teaduse tegemisel. Välisinvesteeringute agentuuril on Tehnikaülikooliga näiteks materjalitehnoloogia vallas koostöid, mida on ka ESTAG toetanud. Selle baasil on samuti võimalik kaasata välisinvesteeringuid. Teiseks põhjuseks on ikkagi kvalifitseeritud inimesed.

Põhiline mootor on ikkagi ideede ülevõtmine. Fit Biotech tuli ühe esimese välisinvestorina Eesti biotehnoloogia sektorisse, et võtta üle meil juba loodud ideed. See võib-olla olekski tulevikus mootoriks: luua ideid ja õpetada korralikke teadlasi, kes neid loovad, sest *green field* investeeringuid on teadmismahukasse tootmisse väga raske, kui mitte võimatu saada.

Kommentaariks eelnevas diskussioonis tõstatunud küsimustele vastab härra Viirg, et näiteks Nokia on juba päris tugevasti Eestis ja seda Elcoteqi kaudu. Elcoteqi põhitoodanguks ongi ju Nokia mobiiltelefonid ning Elcoteq on maailmas 6. või 7. kohal just juppide tootmise ettevõtete seas. Eesti tootmisbaas on neil Euroopas üks tugevamaid, aga Ladina-Ameerika pakub juba väga tugevat konkurentsi. Samamoodi on Intel liikunud teistesse riikidesse ja Iirimaaale just tootmise pärast. Uute toodete väljatootamist on seal ikkagi küllaltki vähe. Eestist võib väga hea näitena välja tuua ka IBMi, millel ei ole Eestis oma tootmisüksust. Nemed arendavad välja oma IT tugi-teenust ja lisaks teenindavad juba ka Soome servereid ning plaanis on hõlmata kogu Põhjamaad. Siin on ka IBMi huvi, et saada endale rohkem insenere ja eriti just võõrkeeli kõnelevaid insenere ning seetõttu toetab IBM ka IT kolledžit just soome keele õpingute osas.

Peaminister küsib, kas kellelgi on mingeid küsimusi või soovetakse jääda eelmise päevakorrapunkti **punkti C** all esitatud ettepanekute juurde?

J. Aaviksoo küsib, et kas EASi kaudu toimuval välisinvesteeringute ligimeelitamisel on kasutatud ka niisugust lähenemist, et täiesti konkreetsete partneritega püüda välja töötada võimalusi pikaajaliste kavadega, 3-5 aastaste perspektiividega investeeringute kohta? 'Nokia' oleks siin üldnimetus sedalaadi ettevõtetele, nagu Intel jne. Kas on proovitud töötada pikalt konkreetse partnerprojektiga jõudmaks võimalike lahendusteni või on põhiline fookus olnud üldine info jagamine?

A. Viirg märgib, et EAS välisinvesteeringute alase tegevuse põhisuund on olnud üldine info jagamine. Viimase aasta jooksul on leitud partneritena 5 suuremat konsultatsioonifirmat, mis otsivad just Intel ja IBM tüüpi firmadele asukohti. EAS on neile üks infoallikas. Hea märk on see, et EAS on juba nendes nimekirjades, kust nad valivad viimasel hetkel asukohti.

Koostöövõrgustike osas saab öelda nii palju, et ka investeeringute agentuuridel on rahvusvaheliselt oma koostöövõrgustik – *World Association of Investment Promotion Agencies*. Härra Viirg on ka nende juhtgrupi liige, ainsana Ida-Euroopast. Selles võrgustikus saab just Balti mere regioonis arendada klastripõhist tegevust, eriti just biotehnoloogia vallas.

M. Saarma küsib, kui suur osa investeeringutest tuleb sellesse sektoritesse, mida on nimetatud innovatiivseteks toodeteks?

A. Viirg ütleb, et rahalises vääringus on see praegu praktiliselt olematu. Põhiline investeering tuleb suurtest ja väga kapitalimahukatest tööstusettevõtetest.

M. Saarma kommenteerib, et just see sektor peaks saama jalgadele ja nii kiiresti kui võimalik. Seda arvesse võttes, mida peaks tegema, et just see sektor muutuks kiirelt atraktiivseks. On küll üksikuid näiteid, kus ka Eestist leitakse kompetents üles. Mida peaks tegema selle osa kiirelt jalgadele tõstmiseks? Millised arenemise eeldused on Eestis?

A. Viirg märgib, et see on väga keeruline küsimus ja vastust on väga raske leida. EAS soovib, et kindlasti tuleb fokuseerida tegevus väga konkreetsetele mõnele sektorile või niššile. Eesti on väike riik ja meil on kriitilise massi probleemid, mistõttu me ei suuda kaasata väga suuri tööstusinvesteeringuid ja tegelikult ka teadusmahukaid investeeringuid. Tuleb leida üles niššid, et saaks pakkuda teenuseid just nendele suurtele firmadele.

Peaminister teeb ettepaneku võtta antud ülevaade teadmiseks. Järgmised lahendamist vajavad ülesanded on ära kaardistatud, aga siia võiks lisada, millisena näeb EAS peaministri rolli investeeringute meelitamisel. Mis on puudu? Näiteks Iirimaal toimub nii, et kui mingigi ettevõtte tunneb huvi Iirimaale investeerimisest, siis Iiri peaminister kas helistab talle või pakub võimaluse kohtuda vmt. See on vaid üks näide, millise detailsuse astmega peaks tootmisgruppidega tegelema hakkama. Lahendamist vajavate küsimuste hulgas on fokuseerimise teema ka määratletud, aga kui MKM selle küsimusega tööd jätkab, siis tuleb tõepoolest fokuseerida oma tegevus.

ARENDEUS- JA TEADUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

4. Võtta teadmiseks teadus- ja tehnoloogiamahukate investeeringute Eestisse meelitamise vallas toimuva tegevuse hetkeseis.

5. Riiklike programmide projektide heakskiitmine

Peaminister märgib, et viimasel minutil on HTMi poolt tulnud TANile arutamiseks kolm programmi.

M. Atonen teeb ettepaneku, et kuna antud materjalid jõudsid TANi liikmeteni alles eelmisel päeval, siis pole nendega jõutud tutvuda. Seega võiks võtta eesmärgiks, et täna nendega lihtsalt tutvutakse ja neid arutatakse alles detsembris. Mitte, et neid täna vastu ei võetaks, aga siin on olulised asjad, mis on vaja läbi töötada ja üle vaadata.

T. Maimets märgib, et HTM esitab kinnitamiseks 3 riikliku programmi projekti – “Humanitaar- ja loodusteadlikud kogud”, “Eesti keel ja rahvuslik mälu” ja “Teaduse tippkeskuste programm”, mis on läbi töötatud ja heaks kiidetud teaduspoliitika komisjoni poolt 30. septembril. Haridus- ja teadusministri kindel palve on kiita need programmid heaks TANis täna.

Põhjus on eelkõige selles, et riiklikku programmi saab finantseerida ainult juhul, kui see on TANi poolt heaks kiidetud. HTM ja valitsus on taotlenud Riigikogult järgmiseks aastaks nende 3 riikliku programmi finantseerimiseks kokku 35,8 miljonit krooni: 4 miljonit “Humanitaar- ja loodusteadlikele kogudele”, 6,8 miljonit projektile “Eesti keel ja rahvuslik mälu” ja 25 miljonit tippkeskuste programmile. Kui TAN täna seda kinnitust ei anna, siis eelarve protsessis on see raha sisuliselt vaba.

Haridus- ja teadusminister sai Riigikogu infotunnis Riigikogu liikmelt Tõnis Lukaselt juba järelepärimise, kas need programmid on juba TANi poolt kinnitatud. Vastus tol hetkel oli, et need ei ole kinnitatud. See tähendab, et riigieelarve protsessi käigus on võimalik need rahad tõsta ükskõik kuhu ridadele. Siis nendel programmidel raha lihtsalt pole. Härra Maimets ei näe ühtegi sisulist põhjust, miks neid ei peaks täna ära kinnitada. Kui vaja, võib minister neid programme ka pikalt tutvustada. Neid on väga erinevates seltskondades läbi arutatud, see töö on pikalt käinud.

“Humanitaar- ja loodusteaduslikud kogud” on olemasolevate kollektsioonide säilitamiseks ja paremaks kasutusvõimeks. “Eesti keel ja rahvuslik mälu” on jätkuprogramm “Eesti keelele ja rahvuskultuurile”, kus on lisatud juurde keeletehnoloogia moodul ja see on hädavajalik programm eesti keele säilitamise huvides. Tippkeskuste programm on tegelikult juba käivitatud. Meil on olemas 10 teaduse tippkeskust, ent nende finantseerimine ongi seni toimunud ministri käskkirja alusel, mille seaduslikule puudusele Riigikogu liige Tõnis Lukas, kes seda endise ministrina väga hästi tunneb, ka tähelepanu juhtis.

Peaminister tunnistab, et pole ka ise jõudnud neid lugeda. Kas oleks võimalik selline variant, et TAN on neid projekte põhimõtteliselt arutanud. Mis puudutab aga teaduse tippkeskusi ja Euroopa raha, kuna siin on viidatud sellele, siis puhtalt *de jure* peab siin

olema kaasatud väga palju täiendavaid otsustusi. Kas võiks võtta sellise seisukoha, et neid programme on täna tutvustatud, aga pole veel otsustatud, et väljapoole oleks seisukoht olemas? Siis saab neid rahulikult lugeda ja saab öelda, et TAN teeb vajadusel täiendusi.

J. Aaviksoo märgib, et kui võtta teadlaskonda laiemalt, siis need programmid ei tule põhimõtteliselt üllatusena. Toetus neile on suhteliselt laiapõhine. Ka härra Aaviksoo pole jõudnud kõiki programme läbi lugeda ja seetõttu peaks TAN neid põhimõtteliselt veel arutama. Samas võiks TANi otsus olla selline, et pidada nende 3 sihtprogrammi käivitamist põhjendatuks ja sellest mõttes kiita nende programmide olemasolu heaks, mis annaks võimaluse viidata, et need programmid on põhimõtteliselt aktsepteeritud. Arutelu ja modifikatsioonide osas tullakse tagasi detsembris, sest sisulist arutelu nende üle pole toimunud. See võtaks juriidilised pinged maha.

Peaminister nõustub, et härra Aaviksoo formulatsioon 'pidada põhjendatuks' on hea.

M. Saarma toetab härra Maimetsa seisukohta. Teaduse tippkeskused on ju olnud Eestis ja on täitsa selge, et nendega peaks jätkama. Põhimõtteliselt ei ole tegemist millegi uuega, ehkki teksti tuleks ilmselt veel täiendada. See on täielikult kooskõlas Euroopa Ühendusega ja Euroopa teaduspoliitikaga. Need 2 muud rahvuslikku programmi on lõppkokkuvõttes nii väikene raha. Härra Saarma jõudis need ka läbi lugeda ja märgib, et tegemist on tegelikult "oma nurga korda" tegemisega. Need kogud tehakse korda ja viiakse sellisesse seisu, et neid ei peaks ära viskama.

R. Malmstein toetab härra Aaviksood selles aspektis, et TAN võiks pidada vajalikuks nende programmide põhimõttelist vastuvõtmist. Vähem probleeme on vast esimese kahe programmiga. Härra Malmstein jõudis vähemasti tippkeskuste programmi põhjalikult läbi lugeda ning märgib endise struktuurifondide rahade jagamise eest vastutajana, et see programm ei vasta nendele nõuetele, kuna Struktuurifondide seadus, mida Riigikogu praegu menetleb, näeb ette meed 8 all ainsa rakendus-asutusena MKMi ja ainsa rakendusüksusena EASI. See tähendab, et antud juhul peab sisuliselt kogu selle dokumentatsiooni kinnitama majandus- ja kommunikatsiooniminister. Praegu programmdokument viitab, et seda tehakse Haridus- ja teadusministri poolt, mis tehniliselt sellisel kujul ei ole võimalik. Antud juhul saaks selle programmiga edasi minna nii, kui kaasatakse ainult Eesti riigi raha. Siis pole tõepoolest mingit takistust seda menetleda. Kui aga tahetakse struktuurifonde kasutada, siis tuleks antud programmi kuu aja jooksul tõsiselt normtehniliselt vastavusse viia, et seda saaks käsitleda võimaliku alusdokumendina struktuurifondide kaasamiseks.

N. Taube küsib, et kas ta saab õigesti aru, et kas juhul, kui neid programme täna heaks ei kiideta, siis on oht, et need teaduse tippkeskused ei saagi vajalikke rahasid? Kas see ohustab ka siia tulevat välismaist raha?

T. Maimets märgib, et see ohustab esmalt riigieelarvest tulevaid rahasid. Teiseks loodetakse samale projektile saada ka välisrahasid ning projekti heaks kiitmata jättes on ohus ka nende rahade tulemised.

Härra Maimets juhib tähelepanu sellele, et antud programmis ei ole meede 8 kohta ühtegi sõna. Sees on ainult üks lause: "Programmi rahastamiseks kasutatakse ka

Euroopa Liidu struktuurifondide vahendeid.” See on viimasel ajal kirjas iga sihtasutuse põhikirjas. Härra Maimets teeb ettepaneku nõustuda härra Aaviksoo ja Saarma soovitustega need programmid heaks kiita ning finantseerimismehhanismide juurde tulla tagasi järgmisel TANi koosolekul.

K. Kubo juhib tähelepanu sellele, et teaduse tippkeskuste programmi tegelikult teaduspoliitika komisjonis heaks ei kiidetud, neid isegi ei jõutud arutada. Formuleering oli pigem, et kellel on midagi öelda, siis kommentaarid saadetakse e-posti teel. On arusaadav, et finantseerimist on vaja, aga tänane programm ei sisalda isegi seda, kes on taotleja, millistele tegevustele rahasid taotletakse, milliseid kulusid programm katab. Siit programmist on olulised komponendid puudu.

Peaminister pakub välja, et me nõustume, et me põhimõtteliselt peame neid programme põhjendatuks. Töö käigus saab sellega veel tegeleda ning tippkeskuste programm vaadatakse järgmisel TANi koosolekul uuesti läbi, kui MKM ja HTM on sellega põhjalikumalt töötanud.

M. Atonen juhib tähelepanu, et põhimõtteliselt ei tohiks materjalid niimoodi viimasel minutil TANi liikmetele tulla. Kui materjalidega piisavalt tutvuda ei saa, siis ei saa ka otsustada. Ükski protsess ei jää seisma ja ei jookse minema, kui riik asju põhjalikult läbi töötab.

T. Maimets märgib kõnealuse koosoleku juhina, et need programmid kiideti teaduspoliitika komisjonis selle protokolliga kohaselt heaks.

Peaminister võtab kokku, et programme peetakse põhjendatuks ja järgmisel TANi koosolekul arutatakse neid üksikasjalikumalt. Järgmine TANi koosolek toimub detsembri esimeses dekaadis.

ARENDEUS- JA TEADUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

5. Pidada 3 riiklikku programmi “Humanitaar- ja loodusteaduslikud kogud”, “Eesti keel ja rahvuslik mälu” ja “Teaduse tippkeskuste programm” põhjendatuks ja arutada neid põhjalikumalt järgmisel TANi koosolekul detsembris.

Juhan Parts
TANi esimees